
Barcelona, urbs republicana

Àngel Duarte, Universitat de Girona

Al llarg de la segona meitat del segle XIX i durant tot el segle XX, la ciutat de Barcelona ha estat una urbs republicana. O, per dir-ho de manera més ajustada, en l'imaginari col·lectiu dels diversos republicanismes, des del més plebeu al més aristocràtic, Barcelona ha estat un espai metropolità associat a la democràcia i als orígens i la possibilitat de concreció d'una ciutadania lliure i virtuosa, deliberativa i compromesa amb els principis revolucionaris.

Barcelona jugà un paper clau en les diverses narracions històriques que el republicanisme català i espanyol varen confegir per tal d'explicar-se i alhora dotar de consistència –gairebé geològica– a les seves perspectives emancipadores, des de la mera construcció d'una ciutadania atenta fins a la aparentment més ambiciosa construcció de la reforma social.

Els relats dels historiadors i els periodistes, dels escriptors i els oradors, van fer de Barcelona el bressol dels ideals i dels moviments socials republicans. El dinamisme barceloní es troba en el cor del desplegament de les conquestes democràtiques en el Vuitcents i en el primer terç del Noucents. També és cert que aquestes històries converteixen el municipi en refugi en moments de tempestat. Davant la reacció d'un o altre signe, la ciutat progressiva acull les restes del naufragi i permet la recomposició de les delmades forces de la democràcia (catalana i/o hispànica).

La història a la què estem al·ludint, la d'una Barcelona capital republicana, no es només el producte de la imaginació febril de successives generacions de cronistes i militants demòcrates. La seva operativitat arrenca del fet que es tractà d'una memòria renovada constantment per la interacció entre el registre discursiu i les pràctiques d'acció col·lectiva que desplegà l'esquerra social i política al llarg del període que ens porta de les dècades nuclears de la revolució liberal fins a la República de 1931 i la Guerra Civil, de la ciutat de les barricades en temps de bullangues a la que acull el govern de Juan Negrín.

Aquesta narrativa de la Barcelona-urbs republicana no és una història dirigida exclusivament al consum intern. Hi ha tot un arc mediterrani i llatí per al qual resulta extremament operativa la identificació de Barcelona com un dels baluards en la construcció de la democràcia i el progrés social.